

УДК 017/019:027.64:[37:001.32](477-25)ІП

Помчалова О. Г.

науковий співробітник відділу комплектування
та наукового опрацювання документів
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

ДОВІДКОВО-ПОШУКОВИЙ АПАРАТ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ: ІСТОРІЯ Й СЬОГОДЕННЯ

У статті висвітлено досвід організаційного становлення каталогів, історичний шлях розвитку та вдосконалення системи абеткових каталогів разом з розвитком і функціонуванням науково-педагогічної бібліотеки Українського науково-дослідного інституту педагогіки.

Ключові слова: бібліотека, каталоги, бібліографічний запис, абетковий каталог, систематичний каталог, «авторські комплекси», абеткове розташування карток, електронний каталог, імідж-каталог, Український науково-дослідний інститут педагогіки, УНДІП, Інститут педагогіки НАПН України, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, освітянські бібліотеки.

Бібліографічна характеристика документів, представлених у фондах бібліотек, здійснюється за допомогою бібліотечних каталогів, адже саме вони ідентифікують документи, багатоаспектно розкривають їхній зміст, надають до них доступ. У 2016 році було відзначено 90-ту річницю з дня заснування Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП, нині – Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України). Майже одночасно заснована й педагогічна бібліотека цього інституту, фонди якої з часом стали основою створеної в 1999 р. Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського. Її перший директор-організатор П. І. Рогова, досліджуючи історію головної освітянської бібліотеки України, писала: «Я хочу нині вклонитися пам'яті членів Харківського товариства поширення в народі грамотності, які у 1869 році започаткували в його структурі довідково-педагогічну бібліотеку і з великою любов'ю й відданістю справі збирали відповідні видання з усієї Російської імперії. Ця бібліотека, як і Харківське товариство поширення в народі грамотності, проіснувала п'ятдесят років» [3].

Вивчаючи історію створення, становлення й розвитку бібліотеки УНДІПу, неможливо оминати історію бібліотечних каталогів. На жаль, довоєнний період функціонування каталогів не досліджено через брак інформації. Відомо лише, що у 1938–1941 рр. книгозбірня видала 10 випусків бібліографічного бюлетеня «Педагогічна та методична література». Великою подією стало створення систематичного каталогу, який розкривав перед читачами багатство фонду бібліотеки, допомагав їм зорієнтуватися і знайти потрібну інформацію. Таким чином, умовно часом організації карткових каталогів визначено 1945 р.

На початку 20-х рр. ХХ ст. спеціальні педагогічні бібліотеки, що діяли поза навчальними закладами і були успадковані від Російської імперії, вважалися уособленням буржуазних цінностей освіти, у зв'язку з чим їх було розформовано або знищено. У фаховій терміносистемі цього періоду поняття «педагогічна бібліотека» практично відсутнє, частіше використовували термін «учительська», який уживали в першу чергу до бібліотек навчальних закладів та профспілки Робос. У 1921 р. було розпочато заснування науково-учбових бібліотек, прикладом яких є новостворена ЦНУБ м. Харкова (1921), що забезпечувала фахові інформаційні потреби науковців та фахівців з різних освітніх установ, вищої школи та студентів. Уряд планував у кожному регіоні відкрити подібні бібліотеки, але через об'єктивні причини цього не сталося, тож до 1934 р. функціонувала лише одна. У 1926 р. в УСРР було створено УНДІП і в його структурі – науково-педагогічну бібліотеку, яка в 1928 р. отримала статус всеукраїнської науково-педагогічної книгозбірні. Метою даної бібліотеки було забезпечення фахових інформаційних потреб працівників освітньої галузі УРСР та даної науково-дослідної установи. Профспілка освітян УСРР – Робос не лише консолідовувала вчительство й виховувала їх як «агітпропів», а й сприяла підвищенню кваліфікації вчителів, засновуючи книгозбірні при новостворених культурно-освітніх закладах – Будинках працівників освіти, клубах. Це позитивно вплинуло на динаміку вищезначених бібліотек. Дослідженням встановлено, що мережа профспілкових бібліотек спілки Робос в УСРР у цей період була досить розгалуженою й належала до системи масових книгозбірень. Отже, в зазначений період в Радянській Україні педагогічні бібліотеки розвивалися за такими видами: навчально-педагогічні, науково-учбові; науково-педагогічні та профспілки Робос, які належали до масових бібліотек.

Основою фонду Бібліотеки стали видання з різних книгозбірень Харківського товариства поширення в народі грамотності, яке проіснувало від 1869 до 1920 р., а саме: бібліотеки при правлінні цього товариства, книгозбірні при Довідково-педагогічному комітеті Харківського товариства поширення в народі грамотності, яка була заснована у 1899 р., та з фондів безкоштовних народних бібліотек-читалень. З встановленням в Україні радянської влади, педагогічні книгозбірні поступово знищують. Яскравим прикладом було заборона діяльності Харківського товариства поширення в народі грамотності.

До 1917 р. книжковий фонд бібліотеки складав лише 8645 примірників. В 1919 р. книгозбірню перетворено в Центральну бібліотеку народної освіти м. Харкова. Протягом 1920–1921 рр. вона переходить до Губнаросвіти і стає Центральною педагогічною бібліотекою Харківського відділу.

Книгосховище установи поповнюється книжками, що надходили від приватних осіб. Нарком освіти Г. Ф. Гринько дуже уважно ставився до проблем книгозбірні, а саме: установі надавалася матеріальна допомога, збільшився штат працівників (від одного до восьми) [6, с. 183]. Для вивчення потреб та інтересів дитини, виховання культури читання, добору книжок у 1922 р. при книгозбірні було створено дитячий педагогічний відділ, який обслуговував

близько 300 маленьких читачів. Бібліотека проводила велику роботу щодо інформаційного обслуговування вчителів. Поступово обсяг роботи бібліотеки поширювався на всю Україну.

У 1926 р. на засіданні Пленуму Української науки було прийнято рішення про організацію Всеукраїнського інституту педагогіки, головним напрямом якого було завдання розв'язувати на науковій основі насущні педагогічні проблеми. У 1926 р. фонди бібліотеки було передано до новоствореного Українського науково-дослідного Інституту педагогіки (УНДІП) у Харкові (нині Інститут педагогіки НАПН України) [3].

Згідно з «Положенням про науково-педагогічну бібліотеку» (схваленого Укрнаукою 21 травня 1927 р. і затвердженого Наркомпросом УРСР 17 лютого 1927 р.) було розроблено основні завдання книгозбірні: створити книжкову базу для забезпечення науково-дослідної роботи Інституту. У 1928 р. Укрнаука надала книгозбірні статус Всеукраїнської науково-педагогічної бібліотеки. З 1928 до 1991 р. бібліотека УНДІПу отримувала безкоштовний обов'язковий всесоюзний примірник видань з педагогіки та психології. У зв'язку з перенесенням у 1934 р. столиці УРСР з Харкова до Києва переїжджає і УНДІП разом зі своєю бібліотекою. Праця з організації діяльності бібліотеки невпинно тривала, складалися каталоги, інформаційні картотеки на допомогу вчителям і науковцям. На початок 1941 р. її книжковий фонд становив 70 тис. книжок [1].

У роки Другої Світової війни УНДІП разом з Наркомпросом УРСР було евакуйовано до Харкова і він фактично не працював. Бібліотеку Інституту залишили у Києві. У цей період за розпорядженням заступника міністра освіти Є. А. Лобера, завідувачці бібліотеки Е. О. Івановій було доручено зберегти фонд педагогічної літератури. Треба віддати належне жінкам-бібліотекарям – вони взяли на себе таку відповідальну справу, таким чином, дякуючи зусиллям працівників бібліотеки, було збережено основний її фонд, на жаль, цього не можна сказати про каталоги. У жовтні 1943 р., після звільнення значної частини території України від німецької окупації, Інститут поновив свою діяльність спочатку в Харкові, а з 4 січня 1944 р. розпочалось нормальне відновлення роботи бібліотеки у Києві. Директором УНДІПУ на той час був відомий український психолог П. Р. Чамата [5]. В повоєнні та наступні роки швидко збільшуються та розширюються за змістом її фонди за рахунок фахових видань (книжок, періодики) як вітчизняних, так і зарубіжних. Зокрема, від 1950 до 1991 р. Бібліотека продовжувала отримувати обов'язковий платний примірник педагогічної літератури з Центрального колектора наукових бібліотек м. Москви. Про це дбала завідувачка бібліотеки І. П. Рожківська (1950–1981 рр.). Можливо зробити висновок, що в УРСР у повоєнний період була створена єдина спеціальна наукова бібліотека, яка повноцінно формувала галузевий фонд. У ньому було представлено зібрання документів з питань педагогіки, дидактики, організації й системи освіти, навчання і виховання, школознавства, шкільної педагогіки, методики викладання шкільних предметів, спеціальної педагогіки тощо. Вона поступово набула статусу універсальної.

Метою створення бібліотек є організація колективного користування друкованими й іншими документами, тобто надання можливості використовувати документи, які зберігаються в їхніх фондах. Для забезпечення інформаційного запиту читачів у бібліотеках існують карткові каталоги, які являють собою цілісну систему, що виконує єдину функцію, функцію обліку й реєстрації фонду та враховують державну й регіональну приналежність видань, їхню типологію, мову, цільове призначення та хронологічну характеристику. Вони будуються на засадах принципів науковості, інформативності, доступності та надійності, розкриваючи склад і зміст фонду, забезпечуючи користувачів бібліографічною інформацією.

Сьогодні у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського зберігається ряд каталогів, виданих за сприяння Харківського товариства поширення в народі грамотності з печатками товариства та науково-педагогічної бібліотеки УНДППу педагогіки. У ході пошуку виявлено відповідність переліку літератури з каталогів сучасним фондам бібліотеки. Зокрема, значна кількість видань фонду аналогічна зазначеним у каталогах і містить печатки та штампи Харківського товариства поширення в народі грамотності, а також Довідково-педагогічного комітету.

Абеткові каталоги УНДППу за широтою й різноманітністю своїх функцій відносяться до основної важливої частини довідкового апарату. Вони відображають з найбільшою повнотою фонд бібліотеки в цілому і є одночасно єдиним довідковим апаратом, який розкриває авторський склад фонду.

Формування структури алфавітних каталогів відбувалося протягом довгого історичного шляху розвитку та вдосконалення всієї системи каталогів. Детально прослідкувати процес створення та розвитку каталогів бібліотеки практично неможливо через брак архівних матеріалів та відсутність публікацій з даного питання, але у статті здійснена спроба відобразити період створення та організаційного становлення каталогів. Робота з пошуку інформації про каталоги УНДПП триває й сьогодні.

Термін «Каталог» грецького походження і означає «збори», «зосередження» чого-небудь, перелік творів та інших документів, наявних в бібліотеці, складений за певним принципом, який розкриває склад і зміст фонду. Бібліотечний каталог – це упорядкований за певними правилами перелік бібліографічних записів документів, які має бібліотека. Каталоги містять бібліографічні записи різних видів документів, що надходять до бібліотеки, незалежно від того, на яких носіях інформації вони представлені. У них відображаються книги, брошури, періодичні й продовжувані видання, альбоми, атласи та ін. У каталогах представлені всі наявні в бібліотеці передруки й повторні видання. Каталоги бувають найрізноманітніші. За призначенням вони поділяються на службові та читацькі; за способом угруповання матеріалу – алфавітні, систематичні; за видами документів (CD-диски, відеокасети). Усі традиційні карткові каталоги бібліотеки за формою представлення інформації про документи поділяються на абеткові та систематичні, а за мовною ознакою – на каталоги документів українською та російською мовами і документів іноземними мовами.

Абеткові каталоги (АК) – це бібліотечні каталоги, в яких бібліографічні записи розташовані за абеткою прізвищ або імен індивідуальних авторів, назв колективних авторів або творів друку та інших документів [4].

Систематичні каталоги (СК) – це каталоги, в яких бібліографічні записи розміщуються за галузями знань відповідно до певної системи бібліотечно-бібліографічної класифікації. Вони розкривають зміст бібліотечного фонду у галузевому аспекті, інформуючи про наявність у фонді бібліотеки певних видань.

Бібліографічні картотеки – це систематизована за певною ознакою сукупність БЗ про документи певного виду, типу чи змісту, переважно тих, що входять до складу інших багатокомпонентних документів, незалежно від їх наявності в бібліотеці.

Абетковий каталог в системі каталогів і картотек бібліотеки займає видне місце і має першочергове значення в житті установи. Записи книг і інших творів друку, наявних у бібліотеці, розташовуються в каталозі в алфавіті прізвищ індивідуальних авторів, колективних авторів, а саме, найменувань установ і організацій, та документів, які описані під назвою.

Завдання абеткового каталогу полягає в тому, щоб дати відповідь на два основні питання: 1) чи є у бібліотеці визначена, заздалегідь відома читачеві книга? і 2) які книги цього автора є у бібліотеці?

До абеткового каталогу читач і бібліотекар звертаються в тих випадках, коли їм необхідно отримати відповідь з деяких приватних питань, наприклад, якими саме виданнями представлена певна книга, в яких виданнях та або інша особа брала участь в якості співавтора, редактора, укладача, які праці видаються тією або іншою установою і т. д.

Абетковий каталог здійснює пропаганду документів своїм особливим шляхом. Специфіка його побудови дозволяє зосередити в одному місці усі твори певного автора, тієї або іншої установи, тобто створювати авторські комплекси. Таким чином, можливо зробити висновок, що в абетковому каталозі картки мають комплексне розташування.

Яскравими прикладами розташування авторських комплексів у абетковому каталозі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського можуть слугувати бібліографічні записи на першого Президента Академії педагогічних наук України М. Д. Ярмаченка, директора Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР у 1944–1956 рр. С. Х. Чавдарова, директора УНДП у складний період Великої Вітчизняної війни (1943–1945 рр.) П. Р. Чамати, заступника директора УНДП у 1949–1953 рр. М. П. Ніжинського, М. М. Грищенка, керівника УНДП з 1956–1959 рр., Б. С. Кобзара, директора УНДП у 1971–1973 рр. та багато інших видатних українських вчених.

Абетковий каталог не без підстав має назву авторського, оскільки ні в одному із існуючих бібліотечних каталогів авторський склад фонду не розкривається з такою повнотою, як в абетковому. Тільки у цьому каталозі записи видань певного автора незалежно від їх змісту збираються разом. Завдяки цьому абетковий каталог по праву вважається основним довідковим апаратом будь-якої бібліотеки. Він широко використовується при обслуговуванні читачів і на усіх інших ділянках діяльності кожної бібліотеки.

Само собою зрозуміло, що термін «авторський комплекс» слід розуміти умовно, оскільки в абетковому каталозі вказуються далеко ні всі автори, праці яких наявні у фонді і відображені в каталозі.

У абетковому каталозі фахівці здійснюють довідки про книги, які були замовлені читачами на абонементі, в читальних залах, по міжбібліотечному і заочному абонементам. До абеткового каталогу бібліотекар звертається при комплектуванні фондів. У абетковому каталозі він перевіряє наявність у фондах видань, намічених до придбання, встановлює їх бібліографічні дані, кількість наявних примірників тієї або іншої книги. Без використання абеткового каталогу неможлива правильна обробка нових надходжень. Абеткові каталоги розкривають фонд бібліотеки за авторською ознакою, інформуючи про наявність у фонді конкретного документу, автора і (або) назву, які відомі користувачеві, а також про всі твори певного автора, що є в бібліотеці. Абеткові каталоги дозволяють визначити, якими виданнями представлений той чи інший документ, в якій кількості примірників і в яких підрозділах бібліотеки він знаходиться.

В абеткових каталогах документів українською та російською мовами картки розташовані за зведеною українсько-російською абеткою:

А Б В Г Д Е (Ё) Є Ж З И І Й К Л М Н О Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь Э Ю Я

Апостроф (') під час розстановки карток до уваги не береться.

Каталог документів іноземними мовами складається з двох частин: одна з них містить записи документів, виданих мовами, що користуються латинською абеткою; друга – мовами, що застосовують кирилицю.

Абетковий ряд каталогу, організований на основі кириличної абетки, складається з 42 літер, розташованих за таким порядком:

А Б В Г Д Е Ж З И Й К Л ЛЬ М Н Ъ О П Р С Т Ѓ У Ф Х Ц Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь Э Ю Я

У тій частині каталогу документів іноземними мовами, котра побудована на основі латинської абетки, особливості абеток окремих мов (неоднакова послідовність розташування літер, літери з діакритичними знаками) під час розстановки карток до уваги не беруться:

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

В АК містяться картки всіх видів: основні, додаткові (на співавторів, укладачів, редакторів тощо), а також допоміжні (довідкові й посилальні) [2, с. 5–9].

Велике значення абеткового каталогу в довідково-бібліографічній роботі, зокрема, при складанні рекомендаційних списків та покажчиків літератури і т. д. Застосування в алфавітному каталозі допоміжних записів підсилює його значення у бібліографічній роботі. Так, наприклад, за допомогою додаткових описів надається нагода виявити серед творів того або іншого автора інші його праці, у яких він брав участь в якості співавтора, редактора або укладача. Особливо слід зазначити роль абеткового каталогу у великих бібліотеках, в яких він є основним бібліографічним джерелом.

До усіх цих властивостей абеткового каталогу слід додати ще і таку якість, як простоту його використання. Читачеві, що розшукує в нім потрібне видання, немає потреби орієнтуватися в схемі класифікації, без чого не обійтися при користуванні систематичним каталогом, або формулювати зміст книги у формі предметних рубрик, як цього вимагає звернення до предметного каталогу. Знання основних бібліографічних відомостей про книгу, що цікавить, цілком вистачає для швидкого її розшуку. Навіть у тому випадку, коли читач не має в розпорядженні усіх необхідних даних про книгу, він знайде її за допомогою наявних в каталозі допоміжних описів і допоміжних карток.

З метою створення повноцінного електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, у бібліотеці впродовж 2013 р. було розпочато та продовжено роботу з ретроспективної каталогізації фондів. На першому етапі створювався імідж-каталог, у якому відображено понад 230 тис. карток, які буде переведено в електронний каталог бібліотеки. Імідж-каталог (ІК) є складовою інформаційно-пошукової системи бібліотеки та представлений у вигляді електронних копій карткових абеткових каталогів. Імідж-каталог складається з центрального абеткового каталогу документів українською й російською мовами, абеткового каталогу документів іноземними мовами, абеткового каталогу філії. Особливістю імідж-каталогу є те, що у його структурі не містяться відомості про такі спеціальні види документів, як дисертації та автореферати дисертацій. У ньому представлено лише основні картки (на першого автора або назву твору, якщо авторів більше трьох). Також, імідж-каталог дозволяє здійснювати пошук та замовлення документів, не відображених в електронному каталозі. Друга особливість імідж-каталогу у тому, що він не поповнюється новими надходженнями. Інформація про них незалежно від року видання відображаються винятково в електронному каталозі. Останнє поповнення карткових каталогів, що знайшло своє відображення в ІК, здійснено в серпні 2013 р. Пошук в імідж-каталозі, як і в будь-якому картковому каталозі, здійснюється за роздільниками, у межах роздільника – методом послідовного перегляду карток натисканням на їхнє зображення праворуч або ліворуч від роздільника.

Безперервне та масштабне збільшення інформації стало приводом для впровадження й використання в роботі бібліотек електронних ресурсів. Сьогодні електронний каталог поступово витискає традиційний, котрий виконує аналогічні довідково-бібліографічні та пошукові функції. Електронний каталог ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського почав існувати з 2003 р. та на початок липня 2017 р. він налічує 368849 бібліографічних записів. Електронний каталог є складовою частиною Системи каталогів і картотек ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, працює в реальному режимі часу і надається в розпорядження користувачам. ЕК поєднує в собі функції абеткового, систематичного і предметного каталогів. Розкриває склад і зміст документів різними мовами, які становлять фонд Бібліотеки, незалежно від того, на яких носіях інформації (друкованих, аудіовізуальних, електронних тощо) вони представлені. Слугує для забезпечення вільного доступу до фондів Бібліотеки і

реалізації багатоаспектного пошуку інформації. Складається з окремих баз даних, організованих за видами відображуваних документів або тематикою. Для індексування документів використовується Універсальна десяткова класифікація (УДК), предметизація, координаційне індексування. Електронний каталог організується й ведеться відділами, що формують бази даних ЕК. Створення ЕК сприяє підвищенню якості інформаційного обслуговування шляхом оперативного і повного задоволення інформаційних запитів усіх категорій користувачів бібліотеки. Фахівці відділів згідно з функціональним розподілом обов'язків забезпечують комплекс процесів, від наукової систематизації літератури до створення системи електронного каталогу. Частота відновлення бази даних ЕК – постійно в міру надходження бібліографічних описів. Тематика каталогу – універсальна. Інформування про ЕК є складовою бібліотечно-бібліографічного інформування, всієї системи заходів з виховання інформаційної культури користувачів бібліотеки. Досвід нашої бібліотеки підтверджує, що електронні та карткові картотеки взаємно доповнюють один одного, сприяють якісному бібліографічному обслуговуванню користувачів.

Список використаних джерел

1. Інститут педагогіки АПН України // Інститут педагогіки, 80 / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки АПН України ; [голов. ред. В. М. Мадзігон ; редкол.: М. Д. Ярмаченко, Н. М. Бібік, М. І. Бурда та ін.]. – Київ, 2006. – С. 21–22.
2. Каталоги й картотеки Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського : пам'ятка користувача / Акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: Р. П. Гаврилюк, Ю. Ю. Мишина ; наук. ред.: Т. Ф. Букшина, В. А. Зотова ; відп. за вип. І. Г. Лобановська]. – Київ, 2004. – 32 с.
3. *Рогова П. І.* Бібліотека імені В. О. Сухомлинського – модерний Всеукраїнський науково-інформаційний, освітній та культурний центр // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Традиції та інновації менеджменту навчальних закладів і реалізація управлінських проектів», Всеукраїнського науково-практичного семінару «Менеджмент у педагогічній системі А. С. Макаренка та його використання в освітньому просторі України», Всеукраїнського науково-практичного семінару «Стратегії розвитку сучасного менеджменту та управління проектами» (м. Полтава, 11–12 березня 2010 р.) / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 22–24.
4. *Рогова П. І.* Мріємо перетворити бібліотеку на модерний всеукраїнський науково-інформаційний, освітній та культурний центр : [розмова з директором ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Павлою Іванівною Роговою / записала Лідія Рапіна] // Пед. газета. – 2009. – Груд. (№ 12). – С. 4–5.
5. *Рогова П. І.* Педагогічні бібліотеки України (II пол. XIX – 20-ті рр. XX ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.08 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» / Рогова Павла Іванівна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2004. – 20 с.
6. *Самборська М. О.* Становлення і розвиток науково-педагогічної бібліотеки Українського науково-дослідного інституту педагогіки / Майя Самборська // Історія освітянських бібліотек України : наук. зб. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2006. – С. 183–190.

7. Ярмаченко М. Д. Управління і керівництво Інститутом педагогіки / М. Д. Ярмаченко // Інститут педагогіки: погляд через роки : до 75-річчя від дня заснування Укр. НДІ педагогіки / АПН України, Ін-т педагогіки. – Київ, 2002. – С. 108.

Pomchalova E. H.

Reference and searching apparatus of the scientific library of the Ukrainian Research Institute of Pedagogy: history, present, future.

The aspects of the organizational becoming of catalogues are reflected in the article, historical way of development and perfection of the system of alphabetic catalogues together with development and functioning of scientifically of Ukrainian Research Institute of Pedagogy.

Key words: *library, catalog, bibliographic record, alphabetical catalogues, systematic catalogues, author's complexes, complex map layout, electronic catalogues, image catalogues, Ukrainian Research Institute of Pedagogy, UNDP, Institute of Pedagogics of National Academy of Sciences of Ukraine, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, educational libraries.*